

Література: 1. Олійник А.В. Економічна сутність, підходи до оцінки та моделювання ризику банкрутства комерційних банків. Монографія. // Сучасні підходи, методи та моделі в управлінні фінансами: економічний і соціальний аспекти / за ред. д-ра екон. наук, проф. О.І. Барановського, канд. екон. наук, доц. І.М. Михайловської. – Хмельницький : ХНУ, 2010. - 495 с. 2. Леонов С.В. Оцінка вартості банківського бізнесу / С.В. Леонов, Д.В. Олексіч // Вісник СумДУ. – 2008. – №1. – С.155-160.

Онiкiєнко С.В.,

к. е. н., докторант кафедри банківських інвестицій

ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана»,

м. Київ, Україна

УРОКИ ФІНАНСОВОЇ КРИЗИ: ЗАПРОВАДЖЕННЯ НАДІЙНОГО МЕХАНІЗМУ КРИЗОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Глибина і масштабність наслідків міжнародної фінансової кризи, яка зародилася у банківській системі, ініціюють потребу у реформуванні існуючих в міжнародній практиці положень з регулювання банківської діяльності.

Питанням антикризового регулювання банківської діяльності в умовах глобалізації приділяється значна увага у роботах українських і іноземних науковців і практиків. У той час як одні дослідники займаються питаннями пов'язаними з можливостями адаптації міжнародних регулятивних положень до існуючих національних стандартів (Вовчак О., Грюнінг Х., Девіс. Х., Зінченко В., Тейлор М., Кірсєв О., Міщенко В., Стельмах В.), інші - досліджують вади діючої базельської концепції регулювання і нагляду за банківською діяльністю (Маршавіна Л., Пелаез К.М., Поморіна М., Рошет Ж.-Ч., Счунер Х). Аналізуючи регулятивні положення Базельського комітету, усі без винятку науковці погоджуються з тим, що якою б досконалою не була запропонована система регулювання і нагляду за банківською діяльністю, настання наступної кризи є лише питанням часу. Фактично, наукова думка лише намагається встигнути за стрімким розвитком подій на фінансових риках [1]. Проте, вже зараз зрозуміло, що не може існувати якихось універсальних регуляторних концепцій, які дадуть змогу оцінити індивідуальний ризик банкрутства банку і передбачати з їх допомогою рівень системного ризику. За таких умов першочерговим завданням у сфері регулювання банківської діяльності як на національному, так і на міжнародному рівні стає розробка і запровадження надійного механізму кризового менеджменту.

Для того, щоб визначитися з цим питанням, насамперед, варто розглянути порядок функціонування банків у рамках стабільного функціонування фінансової системи. Для ефективного функціонування системи упродовж періодів «спокою» критично важливими є дві обставини [2]: неможливість для уряду вливати державні кошти в банківську систему (дати можливість працювати ринковій дисципліні); використання регуляторами сигналів ринку, які є за своєю природою простими і об'єктивними (щось на кшталт зобов'язання наглядових органів почати діяти як тільки банк зіткнеться з труднощами і їх захисту як від політичного тиску так і від судових позовів зі сторони акціонерів).

Звісно, дотримання таких умов є неможливим у період кризи. Інколи під час кризи неможливо обійтися без вливання державних коштів і, очевидно, що за таких обставин не варто говорити про ефективність функціонування фінансових ринків у таких періодах. А. отже, існує потреба визначитися з специфічним порядком регулювання і нагляду за діяльністю банків у період кризи (по аналогії з програмою екстраординарних заходів, що реалізуються, наприклад, у випадку природних або техногенних катастроф) при якому правила втручання наглядових органів і органів державної влади мають суттєво відрізнятись від тих, що застосовуються у «нормальних» періодах. Звісно, такий підхід до проблеми є досить загальним і він не підходить для безпосередньої деталізації переліку заходів, що мають бути здійснені у період кризи; проте, надані рекомендації можуть бути використані у подальших дискусіях. Ми також не звертали уваги на міжнародні аспекти управління банківською системою у період кризи, які за рівнем своєї значимості безумовно заслуговують окремого розгляду.

Якщо б вдалося уникнути ризику опортуністичних зловживань, рішення про оголошення «банківської кризи» мало б прийматися за одногосної згоди трьохстороннього комітету, що мав би складатися з представників центрального банку (як керівної грошово-кредитної

установи), органу нагляду (який може бути або не бути складовим підрозділом центрального банку) і казначейства (звісно, якщо це повнофункціональне казначейство у класичному його розумінні). Трьохсторонній комітет також має взяти на себе всю повноту відповідальності за використання ним інструментів антикризового управління: надання - у виключних випадках - кредитних ресурсів (кратко- та середньострокових) у розпорядження центрального банку і комерційних банків, використання державних коштів для часткової або повної рекапіталізації банківського сектору і, якщо потрібно, створення ліквідаційних структур по роботі з так званими «токсичними активами».

Також, на нашу думку, критичним є визначення правила пропорційності участі у витратах з фінансового втручання між центральним банком, фондом страхування депозитів (якщо він виступає як автономний учасник, що надзвичайно важливо) і казначейством (з класичними функціями). Для запобігання появі конкурентних перекручень між банками, участь у фонді страхування депозитів повинна фінансуватися апріорно через сплачувані фінансовими інститутами страхові премії, величина яких має визначатися відповідно до системного ризику. Так само і при кредитуванні проблемних інститутів центральним банком: позики які ним видаються мають бути пріоритетними за порядком погашення, і, звісно, забезпеченими. За умов банківської кризи, як і будь якої іншої кризи, завжди краще мати наперед розроблений перелік заходів, що мають бути реалізовані і перелік осіб відповідальних за реалізацію цих засобів, ніж вирішувати ці питання в останній момент під тиском обставин.

Література: 1. Davies H. Global Financial Regulation: The Essential Guide / H. Davies, D. Green – Stockport, Cheshire, UK: MPG Books Group, UK, 2008. - 289 с. – ISBN 978-07456-4350-2 2. Rosenbluth, Frances M., and Ross Schaap. The domestic Politics of Banking Regulation// International Organization – 2003. - Т. 57, №2 - С.307-336. [Електронний ресурс]// Сайт Cambridge journals. - Режим доступу: <http://journals.cambridge.org/action/displayAbstract?fromPage=online&aid=147804>

*Підгурська О.І.,
аспірант кафедри фінансів Університету банківської справи
Національного банку України,
м. Київ, Україна*

СТАБІЛІЗАЦІЙНИЙ ФОНДИ ЯК ІНСТРУМЕНТ БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

У світі існує достатньо велика кількість країн, в яких основна частина доходів бюджету формується за рахунок експорту сировинних товарів, таких як нафта і нафтопродукти, газ, чорні та кольорові метали та ін. Таким чином, в вище згаданих країнах доходи бюджету в основному визначаються світовою кон'юнктурою цін на експортовані ресурси, ціни на дані категорії товарів надзвичайно нестабільні і можуть бути прогнозовані лише з невеликою точністю [1, с.38]. Як наслідок, в таких країнах кон'юнктура цін на експортовані товари зазвичай визначає ситуацію в національних економіках. Крім того, в таких країнах спостерігається занепад галузей не пов'язаних з видобутком та експортом енергоносіїв та ревальвація грошової одиниці. Даний ефект має назву «голландська хвороба», він добре знайомий в таких країнах як Голландія, Саудівська Аравія, Кувейт, ОАЕ та Росії. Великий профіцит поточних операцій платіжного балансу призводить до зростання номінального курсу грошової одиниці, як наслідок знижується конкурентоздатність економіки. Інтервенції по вилученню надлишкової валюти на ринку призводять до зростання грошової маси через емісійні процеси, чого економіка не потребує. Результатом цього є дисбаланс грошово-кредитної політики, прискорення інфляції та девальвація. Окрім цього необхідно відзначити можливу неефективність грошових витрат отриманих від експорту нафти, а також проблему не відновленості природних ресурсів.

Вирішення вищезгаданих проблем знайшли країни-експортери природних ресурсів у створенні стабілізаційних фондів. Створення стабілізаційних фондів реалізується за для зниження залежності макроекономічної та бюджетної політики від коливань цін на енергоносії. Акумулявання експортних коштів в стабілізаційному фонді є дієвим інструментом протидії «голландській хворобі». Прийнято вважати, що уряди таких країн мають можливість скористатися періодами високих цін на енергоносії для накопичення надлишкових доходів, щоб